

Cugat, Pagans, Ventura

Anava a titular aquest article «La nova musicologia gironina», però me n'he estat perquè aquesta disciplina arrossega una mica de mala premsa. A pesar dels esforços de posada al dia, sobretot en l'àmbit anglosaxó, la musicologia encara es relaciona amb la música que no s'escolta, la del formol i l'acadèmia, la que no ens afecta, la morta. Des de l'autocrítica, sí que potser hem pecat d'elitistes i d'entotsolats, com si ens calgués la distància del cirurgià i l'entomòleg per enraonar sobre un tema perillós de comprendre'ns com una mar, que diria Baudelaire. Sortosament, els temps estan canviant, que diria Dylan.

Voldria concretar-ho amb tres estudis recents que mostren el gir que ha fet la musicologia també en terres gironines. Treballen en grup, s'interessen per músics populars i tenen voluntat divulgativa i literària sense abandonar el rigor historiogràfic, que hauria de ser irrenunciable. Com la biografia dedicada a Xavier Cugat, signada per Joan Gay, Joaquim Rabaseda i Anna Costal. En aquest cas, el repte era important, perquè Cugat va treballar-se a fons una imatge pública plena de trampes, escampant els rumors que li interessaven, i que ha hagut de menester tres detectius per reescriure-la, en una fórmula que recorda el ciutadà Kane, a base d'entrevistes corals per envoltar-lo i acostar-s'hi. Un Cugat sense *chihuahues* i més kilòmetre zero.

Pel ressò internacional, Llorenç Pagans va ser el Cu-

gat del segle XIX, i també s'han aturat a biografar-lo el duet Gay-Rabaseda. Retratat tres vegades per Degas, conegudíssim dins el pinyol impressionista de París, les notícies sobre el tenor Llorenç Pagans trufaven les gasetilles gironines amb la seva fama. De la seva veu de menta fresca, emperò, no en queda cap testimoni fonogràfic, només literatura. Els seus béns es van dispersar a la seva mort, i encara avui pul·lulen per les subhastes alguns objectes seus. La vida, evanescent com la mateixa música. D'aquest mirall trencat, a *Llorenç Pagans (1833-1883): La veu dels impressionistes*, el parell de musicòlegs n'encolen una ingent munió de fragments, des d'una pandereta pintada per Manet fins al record oral que en tenen a Cervià (la seva vila natal), o el llegat de partitures a la biblioteca pública de Girona, per deturar tanta entropia i donar una sensació d'ordre al brogit d'una vida.

Pep Ventura, romàntic i espectacular

Tampoc semblava que calia o que es podria dir res de nou d'una figura tan embalsamada com la de Pep Ventura, el creador de la cobla moderna. Precisament per això, perquè està embenada de tòpics, Anna Costal va decidir enfrontar-se a tanta taxidèrmia sardanista. Va convertir Ventura i la seva obra en objectes de la seva tesi doctoral, i a hores d'ara ja deu haver aparegut la biografia que el contextualitza dins l'Empordà republicà del XIX. En surt un paisatge amb figura més estimable per al segle XXI, un divo al servei de la modernitat i la moda, a favor del canvi juganer enfront de la tradició inamovible, un Ventura republicanot que ja va enflairar la societat de masses.

MONTSE MAYOL